

התוספת התורנית של

המודיען

ערש"ק פרשת וארא

בס"ד, כ"ה בטבת תשע"ח

ארי דבי עילאי...

פרקי שגב והוד ממשנת חיי קדוש ישראל הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זי"ע • 180 שנה להסתלקותו

עמוד

ישראל
פינחס
טירנואר

אייכלת השחר

יריעה רחבה ומיוחדת ככלות השלשים להסתלקותו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטינמן זצוק"ל

שבת שלום

רבינו תם	יציאת שבת	כניסת שבת	
6:14	5:33	4:18	ירושלים
6:14	5:37	4:34	בני ברק
6:14	5:34	4:23	חיפה

מאמרים, עיונים ואוצרות: יוסף גרין | הרב משה יעקב קנר | הגה"ח רבי יהושע הורוביץ זצ"ל | טוביה פריינד | ש. אהרן | אהרן פרלוב | הרב פנחס זליג וייס | רבי יצחק לוינשטיין זלה"ה | יהושע זילברברג |

ככלות השלשים' להסתלקותו

כ"ד כסלו -
כ"ד טבת
תשע"ח

מאוצרותיו של בעל 'איילת השחר'

פנינים מופלאים ומרוממים ממשנת ואורחות חייו

של ראש הישיבה הגאון

רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצלה"ה

מאוצר אמרותיו, משאותיו ודברותיו, שחלקם זכינו לשמוע בנועם שיחו,

משולבים בפרקי תולדותיו וקורות חייו הנאדרים, ומהמובאים בספריו

וכתבי תלמידיו ■ יריעה נרחבת מיוחדת למלאות 'שלשים' להסתלקותו

אמונה בכל דבר וענין

חייתי נוכח בביתו, כשקבוצת תלמידים באו להיבחן אצלו. לאחר ה'בחינה' שא"ו אחד המהנכים במה יש להתחזק?

ענה ראש הישיבה זצ"ל: "בזמנינו יש להתחזק באמונה ובטחון. כבר מגיל ילדות יש לחנך לדבר זה, ולא לבטוח בבשר ודם".

היה מזכיר רבות את משלו של רבינו ה'חפץ חיים' זי"ע: על אותו יהודי שרכש 'חותמת' עם שמו, ובקבלו את החותמת ראה ששמו כתוב בדיופוך על גבי החותמת. מיד החל לצעוק על המוכר שרימוהו, שהעניק לו חותמת הפוכה ומקוּלָּקֶלֶת. אך המוכר הסביר לו: מהצד שהנך מסתכל, האותיות אכן נראות הפוכות, אבל אם תשתמש בחותמת כפי שצריכים להשתמש, להטבילו בדיו ולחתום על נייר, תזכה שהאותיות מסודרים באופן הנצרך, והפדר הזה הוא די שהחתמה תצא ישרה ונאותה.

"הוא הדבר בעולמנו, פעמים שיש מאורעות שונים, או פורעניות הבאות על האדם, והוא תמה עליהם, היתכן כי לאחר שעשה כך וכך מגיע לו הדבר? והוא מרגיש כי 'עולם' הפוך הוא רואה. ברם יש לו לדעת ולהאמין שלמעלה, קובע החותם, בורא עולם רואה, הכל מסודר ונכון להפליא. וכן בכל דבר וענין צריך לקבל את כל הבא עליו בשמחה ולהיות חדור באמונה שלמה כי מה דעביד רחמנא לטב עבד. וזה הנקודה של אמונה".

שערי סיעתא דשמיא

רגל היה בדרשותיו להשמיע ולהביא את הדברים הנפלאים שהובא בספר 'מעדני שמואל' (הפמטרת פרשת בראשית), וכך אמר: "ידוע שה'חפץ חיים' הגיע לעת זקנותו לביקור בלודז' שבפולניה, שם התארח בביתו של הגביר הנדיב רבי סנדר דיסקין ז"ל. רבי סנדר הקים בעיר ישיבה לצעירים בשם 'תורת חסד', ובמשך תקופה החזיק את הישיבה מכספו. הוא ביקש מה'חפץ חיים' שיבוא לישיבה וישמיע דברי חזון ללפני התלמידים. נענה ה'חפץ חיים' לבקשתו והגיע לישיבה, ואמר שם 'שיחה' מענינת, כפי שיספרו לי שני עדי ראיה שנוכחו באותו מעמד: רבי דוד הערש זילברשטיין, שהיה ממונה על מחלקת עירובין ברבנות ת"א, ובשעתו מנהל עסקיו של רבי סנדר; והשני היה רבי יהושע לייב גלברט מפ"ת, אחיינו של רבי סנדר, זכר כולם לברכה.

"ה'חפץ חיים' פתח ואמר: 'זמן רב מנקרת במוחי שאלה: למרנא הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל היתה הצלחה יוצאת מהכלל בכל כתביו, הן בדרוש וחיידוש הן בתשובותיו והן בהגהותיו לשו"ע. הדברים שהוא כותב בוררים ביותר ומאירים כספירים, כל מלה ומלה מדויקת, כל קושיא קשה כברזל, מפני מה זכה להצלחה גדולה כזה, דבר שלא מצינו אצל הרבה מגדולי ישראל אחרים, הן בדורות שלפניו והן בדורות שלאחריו, שגם הם היו ענקיים וגאונים.

"השיב ה'חפץ חיים': 'שאר חשיבה מעמיקה בענין, הגיע למסקנא, שהדבר הוא, מפני שבדורו של מרנא הגאון רבי עקיבא איגר הרימה ההשכלה ראש, והרבה יהודים כשרים שהיו לומדי תורה

מון בעל 'איילת השחר' הגרא"ל שטיינמן זצ"ל

שלפני המלחמות, אך ידע לדון בבעיות המתחדשות של דורנו אנו, כמו פגעי הטכנולוגיה וכדו', ולעמוד יחד עם גדולי רצדיקי הדור על משמר החומות להלחם לכל יפרצו פרצות. הוא ישב כל ימיו בבית קט ודל שמעולם לא שופץ, אך ייסד והקים בנייני ענק ופאר של מוסדי תורה וישיבות קדושות. הוא לא נהנה מתענוגי עולם הזה וכל כולו די לו בקב חרובים, אך חילק כמו ידיו בכל ראש חודש סכומים עצומים של עשרות אלפי דולרים לראשי ומנהלי כוללים, שהתייצבו ובאו לביתו. לעצמו הסתפק במועט, אך ידע להוציא סכומים אדירים מגבירים ושועי עולם להחזקת עולם התורה.

הוא היה גאון מופלא ובקי במכמני תורה, אך גם ידע לירד ולשוחח עם אישים ונערים שלא זכו לטעום טעמה של תורה הק', ולעוררם למתיקותה. הוא היה מחכימי דיהודאי, אך ידע להעמיד פני תם, כאילו והדברים לא שייכים אליו. הוא היה עונה אלפי תשובות בהלכה ועצה, אך גם ידע, לעיתים להפטיר בתגובה שנונה, שהעלתה חיוך על פני השומעים. היו אלו שיחות חולין של ת"ח שצריכות תלמוד. הוא היה צדיק שידע נפש בהמתו, והטיב לחלק ולהבדיל באבחנה מדוקדקת בין דברים הטעונים תיקון, לבין אלו שאין בהם ממש. הוא ברח מכבוד כמטחוי קשת, ועוד חרט את הסלידה כמך בצוואתו המרטיטה.

הוא היה ברום המעלה ואחד מקברניטי היהדות הנאמנה, אך התהלך בשפלות רוח ובענוות חן. הוא היה איש של מתינות, אך ידע לעת הצורך להשיב מלחמה בחכמה ובתבונה במגמתם של שונאי תורה, המבקשים לעשות ככל העמים בית ישראל. כל ימיו הוא חשב על יום הדין הגדול והנורא שבעולם האמת, אך ישב בביתו כאיש השמח ביותר עלי אדמות — — מיוחד היה בהליכותיו.

טוביה פריינד

אתמול, ביום כ"ד בטבת, מלאו שלשים יום להסתלקותו של מון ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, שעלה ונתעלה לשמי רום, לאחר מאה וארבע שנים של עבודה שגיבה וטמירה בהתמסרות תמידית לקומם ולייסד היכלי תורה, ישיבות קד' וכוללי אברכים.

מסכת חייו המופלאה והרוממה מלאה וגדושה בפרקים רבים: התמדת התורה ביגיעה עצומה; גאונות ובקיאיות בנגלה ונסתר; שקידה והתמדה בתורה יומם ולילה; חיבור עשרות ספריו הנודעים 'איילת השחר' במכמני תורה; הרבצת תורה עשרות בשנים, ואכן רב חילו בהעמדת לגיונות של תלמידים גדולי תורה — ראשי ישיבות ומנהיגי קהילות בכל אתר ואתר המנחילים את תורתו ומורשתו הכבירה.

לאורו ובהכוונתו, נוסדו והוקמו היכלי תורה, ישיבות וכוללים, תלמודי תורה ובתי חינוך. לשם דבר היו הסתפקותו במועט; סיגופיו וצומותיו; קדושתו, ענוותנותו הגדולה; חכימי דיהודאי שבגודל חכמתו יחד עם נועם אצילותו וטהור מידותיו שחוצבו ממקורות טהורים הנהיג להמונים.

במארג המיוחד שלפנינו, העלינו פרקים קצרים — מעט מזער ממסכת חייו הארוכה של ראש הישיבה זצוק"ל — מאוצר אמרותיו ודברותיו כפי שהשמיע בנועם שיחו, שבחלקם זכינו להיות נוכחים במעונו. כידוע, מעון ביתו היה בית ועד לחכמים. ובכלל, כאב רחום, היה יושב ומקבל את פניהם של עוברי מפתן דלתי ביתו בהארת פנים מופלאה ושמחת הלב שלא ניתן לתיאור.

כל מי שעמד בדל"ת אמותיו, חש בדמות מרוממת שופעת טוב לב, עדינות ואצילות נפש. כמו"כ כיתת ראש הישיבה זצ"ל רגליו בארה"ק וברחבי תבל לחזק ולעורר, וכולטים היו אותם מסעות מרוממים להם היה שותף יחד עם להבהל"ח, כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א, אשר הטביעו חותם בלבבות הרבה.

ליקטנו מנאומיו ושיחותיו שנשא בעירנו המעטירה מודיעין עילית, שהועלו בשעתו לתושבי העיר. כן שילבנו מאוצרות תורתו המובאים בספרי 'איילת השחר', ומכתבי תלמידיו, משובץ בקורותיו ותולדותיו מאורחות חייו המופלאים, מהם ניתן ללמוד על גדולתו ורוממותו. יהיו הדברים לזכר נשמתו הטהורה.

כתרים רבים נקשרו לראשו של ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל; אך דומה, שכל מי שדרך על סף מפתנו, הבחין והצביע בעליל על המעלה הגדולה והמיוחדת, של היותו איש 'מוצב ארצה וראשו מוגיע השמימה'. למרות כי שני הדברים הינם הפכים מן הקצה אל הקצה: מחד להיות מוצב ארצה על הקרקע בשתי רגלים, ומאידך להיות ראשו אך ורק בשמימה, לעשות הכל כדי לקדש שמו יתברך בעולם ולעבדו בלבב שלם, ללא שהיה לו שום שייכות לדברים של ארצה — — אצלו שני ההפכים פעלו בתדירות בבת אחת ואת זאת ראו במוחש — —

הוא היה איש דורות — שראה ושמע דור דעה

ראש הישיבה זצ"ל בשיחת מוסר בהיכל הישיבה גדולה 'בית אהרן וישראל' דחסידי קארלין סטאלין בירושלים

אין ברכה בכספים של חילולי שבת

סיפר הרה"ג ר' אברהם פכטר, ראש כולל בעיר אלעד: בקיץ תשס"ו, קיבל טלפון מאחד הנגידים במיאמי, מגדולי תומכי תורה, ובקול זועף זועק וצועק מעבר לאוקיאנוס בשפופרת הטלפון, כי מתכונן הוא להגיע לארץ ישראל כדי לתבוע את הרב שטיינמן לדין תורה...

על מה הוא מתכוון לתבוע אותו? שאל ראש הכולל בתמיה. השיב הנגיד: שקיבל ברכה והבטחה מהרב שטיינמן שיזכה להצלחה בעסקיו בזכות החזקת התורה, בעבור שמעניק סכומים ענקים לישיבות ולכוללים, ולא רק שהברכה וההבטחה לא נתקיימו, אלא שנפל כעת לשפל בעסקיו ומצב קשה יחד עם עוד רבים שנפלו גם הם, (היה זה בעת הקריסה הכלכלית בארה"ב בשנת תשס"ו) ולכן חפץ לבוא לארץ להתדיין עם הראש ישיבה בדין תורה.

ראש הכולל הרב פכטר נלחץ מהדברים, ומיהר לביתו של ראש הישיבה זצ"ל כדי לספר לו את הדברים. ובקור רוח ענה לו הגראי"ל זצ"ל: 'תתקשר אליו ותגיד לו שיבוא, אני מוכן להתדיין איתו! כעבור כמה ימים התייצב הנגיד בביתו של ראש הישיבה, וחינה את טענותיו, כשראש הישיבה יושב ומאזין לו לכל מלה ומלה. משסיים לומר את אשר על לבו, ישב רה"י בשתיקה, ולאחר הרהור של כמה דקות, שאלו: 'האם יש לך שותפות בעסקים שלך עם מחללי שבת? ענה לו הנגיד שכן! שאלו שאלה שניה: 'האם יש לך רוחים מחילולי שבת? כן, השיב הנגיד. שאלה שלישית שאלו ראש הישיבה: 'האם יש לך עסקים ורווחים בהם עוברים על איסורי ריבית? גם על זה ענה שאכן יש לו שותפות עם עסקים בריבית.

לאחר כל השאלות פנה אליו ראש הישיבה ואמר לו: 'אם כן עליך לשמוח שכל עסקיך נאבדו! הקב"ה ברחמיו המרובים ריחם עליך שלא תעבור על איסורי תורה ולא תהנה מכספים של חילולי שבת, הוא נתן לך עתה הזדמנות לקבל על עצמך לסחור מעתה אך ורק בממון כשר שאין בהם איסורי תורה, וכך תחזור למצבך הקודם!'

והוסיף ראש הישיבה להוכיחו בשבט לשונו: 'זה שחייבים להאמין באמונה שלמה שכל מי שנפגע בנפילה הגדולה של הפסד הממון, למרות כי הדבר הוא צרת רבים, אך לכל אחד יש את ה'סיבה' המיוחדת שלו מדוע נפל. אצל הקב"ה הכל מחושב לפרטי פרטים. וגם אותך העניש כביכול בורא עולם, אך יחד עם זאת בטובו הגדול נתן לך הזדמנות שניה להתחיל לסחור מחדש ללא המכשולות בהם היית שותף עד עתה'. הנגיד ממאמי היה נפעם מהדברים שהשמיע לו ראש הישיבה, ומאותו יום קיבל על עצמו לסחור אך ורק בממון כשר ללא איסורי שבת וריבית, ובס"ד עשה חיל בעסקיו והתעשר אף יותר מקודם, ובכספו המשיך להחזיק תורה וחסד.

בדברים שבין אדם למקום. שהקב"ה שעה למנחתו של הבל ולא של קין, היה קנאה. קנאה שבין איש לרעהו. וזה בא עד כדי כך שהוא הרג אותו, שהקנאה בערה בו כל כך, שלא היה יכול לסבול קינא בו משום כסף. אמנם יש במדרשים שגם זה היה, אבל מה שכתוב בתורה שהקב"ה שעה אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ומזה יוחר לקין מאד', ועי"ז יצא כל הריב והגיע למצב של רוצח שהרג אותו, למה? כי האדם קשה לו לסבול את החלק שבין אדם לחבירו.

"ומי שבעניני בין אדם לחבירו מתנהג כראוי, אזי מלבד זאת שכולם יהיו מרוצים ממנו, הוא עצמו יהיה מרוצה ממהלך חייו שיוכל לעבוד את בוראו בנחת וברגיעה, וכפי שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"י) 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו', יוצא שאם בן אדם נוהג כראוי ברוח הבריות, דהיינו שבין אדם לחבירו הוא בסדר, אזי רוח המקום נוחה הימנו, ובודאי יוכל לבוא לידי עבודת ה' אמיתית כי כל זמן שאדם הוא עם מדות רעות אי אפשר לו להיות עובד ה' אמיתי. שהמפתח לבוא ללב טהור, צריך להתחיל בדברים בין אדם לחבירו, ומי שבין אדם לחבירו הוא לא נקי, אז בין אדם למקום הוא ג"כ לא בסדר, כי אי אפשר להיות עובד ה' אמיתי אם הלב לא בסדר".

ראש הישיבה זצ"ל בשיחת מוסר בישיבת מיר ברכפלד במוזיז'עין עילית

ומקיימי מצוות פרקו עול רח"ל, ומאחר שמן השמים יורדת סיעתא דשמיא לדור כולו, ואותם פורקי עול לא ניצלו אותה, עמד רבי עקיבא איגר וזכה בכל הסיעתא דשמיא. וזו היתה הצלחתו, כמאמרם ז"ל 'גמירי מן השמים מיהב יהבי משקל לא שקלי' (תענית דף כ"ה ע"א), דהיינו שמן השמים נותנים, אבל לא לוקחים בחזרה, וכאשר אדם גדול מתאמץ אז בכל כוחו לזכות בתורה, יוכל לקבל כל מה שנועד לדור כולו.

"מעתה, פנה ה'חפץ חיים' לבני הישיבה ואמר: 'הרי בזמנינו, כאשר רח"ל כ"כ הרבה יהודים פרקו עול תורה ומצוות מעל צוארם, אם תעשו אתם מאמץ כראוי, תוכלו לגדול ולעלות ולהיות כרבי עקיבא אייגר!... עד כאן תוכן דברי ה'חפץ חיים', כפי שהשמיעו שני התלמידים".

והוסיף **ראש הישיבה זצ"ל** בשיחו אף הוא: "בדורנו מתעצמת השאלה למה לא צומחים גאונים כרעק"א, הרי כמה בני הישיבות יש ביחס לכלל ישראל? מעט שבמעט, והיה אפשר לזכות להגיע לזה. אלא שלא עמלים בתורה מספיק כפי עמלותם של הני צדיקים וגאונים, ואם יעמלו יותר, יוכלו להגיע רחוק".

הריחוק משכן רע

פעם כשאירגנו כנס התחזקות, ושאלו את ראש הישיבה זצ"ל כמה לעורר את הציבור? ענה: "לדבר על חיוק במצוות שבן אדם לחבירו, לשוחח על מדות טובות, ובעיקר לנהוג בעין טובה אחד לשני, במיוחד לעורר בענייני שכנים, שמחלוקות רבות מתעוררות בעת הבניה".

וכשהופיע בהדרגה בכנס השנתי שהתקיים ב'מוזיז'עין עילית', ביום השנה להסתלקות המרא דאתרא הראשון, תלמידו, הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל, ביום י' בסיון, ונשא דברים בענייני העיר, הרהיב על הנושא של בין אדם לחבירו, ועורר מאד על ענייני נזקי שכנים בשאלות המתעוררות בשעת הבניה:

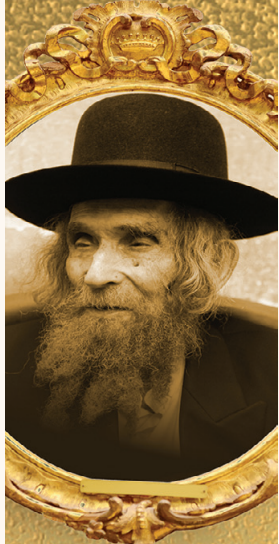
"העיקר להיות טוב-עין כששכן חפץ לבנות ולהרחיב את דירתו. וזעק, כי לדאבונינו יש צריעין המונעים משיכניהם לבנות ללא סיבות מוצדקות ולהרחיב את ביתם, רק כי לא יכולים לראות בהרחבת דירתם. או שחושבים כי יוכלו לקבל ולהוציא ממון מהשכן שלא כדין. אך מי שיש לו מידות טובות יודע, כי זהו טובה גדולה לוותר, גם כשלפעמים נדמה לו כי נפסד מכך או שיש לו היזיק. שאם מדובר בבעל מידות טובות, הרי שישמח בבניית שכנו".

וסיפר אז ראש הישיבה זצ"ל: "שהיה אחד האברכים שנתברך במשפחה ברוכת ילדים בלע"ה והדירה שהתגורר בה היתה קטנה מדאי עבור משפחתו, ובא לשאול אותי, האם להרחיב את הדירה שלו — ע"י שיוסיף עוד חדר בתוספת בניה על הקיים, או לעבור במקום אחר לדירה אחרת מרווחת יותר. שאלתי אותו מה ההתלבטות? מדוע שלא יעבור לדירה חדשה ומרווחת? השיב לי האברך, כי חושש במקום החדש מהשכנים החדשים, שאינם מכירים. עניתי לו: רק תתחיל לבנות בדירה הישנה שלך, ותראה כי גם את השכנים הישנים אינך מכיר... ולכן עדיף שתעבור לדירה החדשה".

וסיפר תלמיד אחד, שפעם הוא ביקש לשאול, מה יש לבדוק קודם רכישת דירה? שאל ראש הישיבה: 'כמה שנים קיים הבנין? ענו לו 15 שנה. אמר לבדוק האם יש איזה הרחבת דירה בבנין? האם סגרו איזה מרפסת? כשאמרו לו שלא, ענה, שלא לקנות דירה בבנין זה. והוסיף: 'הציבור שלנו כ"ה ב"ה 15 שנה המשפחה גדלת ויש צורך להוסיף חדר או לסגור מרפסת. אך אם עברו חמש עשרה שנה ולא הוסיפו כלום, סימן שאנשים המתגוררים בבנין מושרשים במדות רעות, ואין כדאי לקנות דירה בבנין כזה'.

הזהירות בדברים שבין אדם לחבירו

בשיחת מוסר שהשמיע, עמד על הזדוירות בדברים שבין אדם לחבירו, הינו הדבר החשוב שיש להזהר. ואמר: "אם אדם מתחיל להזהר בדברים שבבין אדם לחבירו, אזי מהלך חייו יהיו הרבה יותר סדירים והדבר יעזור לו שיוכל להתעלות ויגיע לילך ישר בדברים שבין אדם למקום. כי כשהקב"ה ברא את העולם תיכף ומיד קין והבל רבו, על מה רבו לא על בין אדם למקום, אלא על בין אדם לחבירו, והדבר הפריע לו

ככלות ה'שולשים' להסתלקותו

כ"ד כסלו -
כ"ד טבת
תשע"ח

הסיבה שנתחבר הספר 'חפץ חיים'

סיפר ראש הישיבה זצ"ל: "ידוע שה'חפץ חיים' חיבר את ספריו 'חפץ חיים' על הלכות לשון הרע, שהם בעיקר דברים שבין אדם לחבירו. וסיפר לי אחד מראשוני תלמידי ישיבת ראדין, רבי אליהו טוביה שפירא, שכאשר הגיע ללמוד בישיבה בראדין, כשעדיין לא היו בישיבה עשרים בחורים, ועלה לארץ ישראל והגיע לכפר סבא, ובזמן שסיפר לי המעשה היה כבר כבן כבן תשעים: שהיה יהודי בראדין שרצה להלשין על חבירו רח"ל שבנו מתחמק מהתגייסות לצבא הרוסי, שבזמניהם היה על כל אחד להתגייס לצבא, ומאד היה קשה לחייל יהודי לחיות בקרב החיילים הגויים, על כן כל אחד היה עושה השתדלות כדי להפטר מהצבא, ואם היו מלשינים על אחד שהתחמק מהצבא היו אוסרים אותו ועשו בו שפטים עד כדי מיתת רח"ל.

"ואתו יהודי יצא מראדין ללכת לווילנא להלשין, עד כדי כך בער בו להזיק לשני, שהיה מוכן לנסוע מרחק עד לווילנא כדי להלשין עליו. וה'חפץ חיים' רדף אחריו דרך ארוכה של כמה ק"מ, וביקש והתחנן אליו שימנע מכן ושלא ילשין, אך הוא בעקשנותו סרב ולא עלתה ביד ה'חפץ חיים' למנועו. משראה שלא יכול להשפיע עליו הפסיק לרדוף אחריו, אמנם בסופו של דבר, באמצע הדרך נרגע האיש ולא הלשין. אבל מעשה זה היה אחד המקרים שהביאו את ה'חפץ חיים' לחבר את ספרו."

וישבת אצל 'אבן האזל'

באחד הפעמים שנכנסתי למועצתו של ראש הישיבה זצ"ל יחד עם ראש העיר מודיעין עילית הרב יעקב גוטמן הי"ו לשאול את פיו בכמה עניינים הקשורים לעיר, הזכרתי את מורי וקוני הגה"צ רבי נטע פריינד זצ"ל, שהיה זקוק לרפואה, והוספתי לו שהיה מנאמניו של מרן הגאון רבי איסר זלמן מליצר זצ"ל, ואף כתב את חידושיו אותם הדפיס בספריו 'אבן האזל'. מיד הצביע רבינו, דיכן מוזכר שמו: 'באבן האזל חלק ה' מביא מחידושיו בכתבו: 'אל כבוד חביבי וכו' ר' נטע פריינד, על אשר חידש בהלכות עבודת הקרבנות'...

ושאל ראש הישיבה זצ"ל: "זהו זקניך? משעניתו בחיוב, שבידענותו ועמקותו ביקשו הגאון רבי איסר זלמן זי"ע שיתעסק בעריכת וכתבת חידושיו, ובספריו 'אבן האזל', וזה היה בהיותו בחור צעיר. ופעם באחד השיעורים הקשה הגרא"ז קושיא עצומה בדברי הרמב"ם, התערב הגרנ"ט, כי הגרא"ז עצמו בספרו 'אבן האזל' מפלפל בקושיה זו. הגיב הגרא"ז: 'ענה קצת דעם 'אבן האזל' בעסער פון מיר'... — 'הוא יודע ומכיר את 'אבן האזל' יותר ממני'..."

ש' ראש הישיבה הגרא"י זצ"ל: "הגאון רבי איסר זלמן מליצר היה אדם גדול מאוד צדיק נורא, ענוותנותו היה ביותר, לצערי לא זכיתי להכירו מקרוב, רק פגשתי אותו פעמיים: בחתונת הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל עם בת מרן הגר"ז מבריסק, ראיתו שרקד עם החתן בכל כחו.

ראש הישיבה זצ"ל בצעירותו בעידן דחודותא ביום הפורים עם תלמידיו

ובחתונת הגאון רבי יושע בער בן מרן הגר"ז ראיתו שהקשיב לכל הדרשה של החתן בהתפעלות."

התורה שינק בימי עלומיו כשכן של הבריסקער-רב

אם הזכרנו את בית בריסק, נציין את המובא בקונטרס 'כאיל תערוג', (הוצאת 'נהר שלום'), כי אביו של ראש הישיבה, הרב נח צבי זצ"ל, היה מקורבו ונאמנו של מרן הגאון רבי יצחק זאב הלוי סאלאוויצ'יק מבריסק זצ"ל, והיה מביא את בנו הגרא"ל פעם בחודש, בלילות שבת קמיה דמרן הבריסקער-רב בכדי שיבחן את בנו ויעמוד על

ראש הישיבה זצ"ל עם המרא דאתרא דמודיעין עילית הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א

ידיעותיו. וכשבחן אותו על מסכת יבמות, אמר לו הבריסקער-רב: 'הנני שואל אותך את אותם השאלות ששאלני אבי [הגר"ח מבריסק זצ"ל] כשבילדותי בגיל שלך [בן שתיים עשרה] למדתי אף אני מסכת זו'...

כשנשאל ראש הישיבה על אותם ה'בחינות' אצל הרב מבריסק, סיפר, כי בבריסק נהיה לילה בשעה שלוש אחה"צ, וכבר בשבע היו במשפחתו ובמשפחת הבריסקער-רב אחרי הסעודה, והיה נבחן אצלו רבות, על מסכת גיטין, ומסכת יבמות. בשבתות הקיץ היה הגר"ז בוחן אותו בשעות אחה"צ בכניסה האחרונה של הבית הכנסת, היתה שם אבן שבלטה מהקיר, עליה היו יושבים.

ראש הישיבה זצ"ל סיפר על השכנות עם הרב מבריסק, שהתגורר ברחוב 'ליסטובסקה'. בית

ראש הישיבה זצוק"ל עם תלמידים צעירים. לטעת בקרבם תורה ויראת שמים

מספר 44 היה של הבריסקער-רב, ובית מספר 46 היה של הוריו — שמאז שהגיע לגיל מצוות היו קוראים לו מבית הרב מבריסק יחד עם אביו ולעוד אחד שלישי כמעט בכל יום לקראת השקיעה, לעשות לבריסקער-רב 'הטבת חלום', כיון שבניו של מרן הגר"ז היו עדיין לפני הבר-מצוה.

בבחירתו זכה ראש הישיבה זצ"ל להיכנס מספר פעמים לשיעורים של מרן הגר"ז במסכתות קדשים. זה היה דבר נדיר, שכן זכות זו נפלה בחלקם של יחידים סגולה ממש, וכניסה לצעירים כמותו לא היה לכך תקדים, אך משום היכרותו המוקדמת של הרב מבריסק, שכאמור ידע על כשרונותיו הברוכים וייחודיותו בדרכי הלימוד וההבנה, הסכים שיכנס לשיעור. מאוחר יותר, כאשר הגאון רבי אליעזר יודל פינקל זצ"ל שלח ממיר קבוצות בחורים לשמוע שיעורים מהגר"י, ביניהם אריות, כמו: הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין, הגאון רבי אריה לייב מאלין וכדו', אז כבר התבייש להיכנס, מפני שהיה צעיר מהם בהרבה.

קיבל לקרב את התלמידים הצעירים

נחזור לשיחה על הגאון רבי איסר זלמן מליצר זצ"ל: ראש הישיבה זצ"ל סיפר, שכאשר למד בקלעצק היתה עדיין רוחו של רבי איסר זלמן אופפת על הישיבה, למרות שכבר כמה שנים לא היה שם כי עלה לארץ ישראל. ובשעתו סיפרו על בחורותו של רבי איסר זלמן, שנכנס ללמוד בישיבת וואלאזין, והיה כבן י"ג שנים, ולא רצו לקבלו משום שהיה צעיר מדאי. ולבסוף הסכימו אחרי שהצמידו לו את הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל שהיה כבן תשע עשרה ולמד עמו תקופה, ובכשרונו העצום של רבי איסר זלמן, הדביק את הקצב ונעשה שווה לרבי זעליג ראובן."

סיפרתי לראש הישיבה זצ"ל את ששמע מו"ז הגה"צ רבי נטע פריינד ממורו ורבו הגרא"ז מליצר זי"ע בעצמו: שסיפר לו רבות על ימי בחורותו בישיבת ואלוזין. ואחד הדברים הם, כי כשהגיע לישיבת ואלוזין כשהיה בן י"ג שנה, היה לבוש קרעים ובלויים. ולבו היה נשבר בקרבו. קבעו לו מקום לשינה בחדר אחד עם הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, לימים גאב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו. למחרת נכנס אליו 'חבר-החדר' רבי זעליג ראובן, בשמחה ובישר לו: 'זו'ניע, נכך היו מכנים את הגאון רבי איסר זלמן בילדותו בכינוי חיבה. ט.פ.], רבי חיים [ברייסקער] אמר היום חידוש בשמך! — — הגרא"ז סיפר לו האיש שאורו אז עיניו, הוא שכח לגמרי משברונו, בזה רומם רוחו, 'רבי חיים בריסקער יאמר חידוש בשמך? זה היה בשבילי החיזוק הגדול ביותר! אמר הגרא"ז לתלמידו הגרנ"ט. והוסיף, כי באותו עת קיבל על עצמו שגם הוא, באם יזכה להרביץ תורה לתלמידים, הוא ישתדל לחזקם ולעודדם וירוממם. והמשיך הגרא"ז ואמר, שבימי חורפו היה חולה, ומה שהאריך ימים הוא משום שמתמסר כולו לתלמידיו, והוא חי בשביל האחרים."

סיפר ראש הישיבה זצ"ל: "בוואלוזין היה רבי איסר זלמן לומד את המסכת לפי סדר שלו ולא היה משתתף בשיעור הרגיל, רק היה מכין עם רבי חיים מבריסק את השיעורים ובוה נחשב תלמידו". **ועוד סיפר:** "הגרא"ז היה תקופה שהתחיל להתעסק בתורת הקבלה והלך ללמוד אצל ה'לשם' הגאון הק' רבי אברהם אלישיב זצ"ל [זקינו של עמוד ההוראה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. ט.פ.]. וה'לשם' לא היה מקבל כל אחד, והיה דוחה הרבה גדולים וטובים, כי סבר שצריך ללימוד הזה 'לב טוב', ואת הגאון רבי איסר זלמן קיבל ללמוד. ולאחר תקופה, הגרא"ז הפסיק ואמר 'שזה לא מתאים לראש שלו'..."

כוח הויתור שבעבורו זכה לגדלות

הוסיף הגרא"י שטיינמן זצ"ל לספר: "הסבא מסלבודקא הזמין את הגאון רבי איסר מליצר שיבוא לכהן כ'ראש הישיבה', אבל רבי איסר זלמן חשש שחמותו תצטער, שלחחנה הראשון הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין עדיין לא היה משרה, ולו הצעיר כבר היה. הציע הגאון רבי איסר זלמן שגם גיסו, הגאון רבי משה מרדכי, יבוא עמו, וכך הוה ששניהם הגיעו. אבל אח"כ ראה הגרא"ז מליצר כי שיטות הלימוד שלהם שונה, וממילא שניהם אינם יכולים לתפקד יחד בישיבה שם. קם הגרא"ז הוא ועזב את הישיבה והלך לסלוצק.

לביקורים רבים זכינו בביתו, בהם נועצנו רבות בהנהגת העיר מודיעין עילית, שראש הישיבה זצ”ל היה קברניטה. כותב השורות עם ראש העיר הרב יעקב גוטרמן שיחי’

ראש הישיבה זצ”ל במשאו הנלהב בעצרת ההיסטורי בפארק העירוני לחיוזק והתעוררות נגד פגעי הטכנולוגיה בעיר מודיעין עילית, שהתקיים בין כסה לעשור תשע”ד, בהשתתפות אלפים מתושבי העיר שזעקו ‘נעשה ונשמע’ להוראות גדולי ישראל (צילום משה גולדשטיין)

הילד ש’קופץ’ והילד ש’נשאר’

אחד מתלמידי רבינו סיפר, כי פעם אחת נכנס אל רבינו אב לילד, וסיפר כי בנו הינו ‘בעל-כשרון’ עצום, והנהלת התלמוד תורה ממליצה להקפיצו כיתה. ובא לשאול את ראש הישיבה, האם יסכים להחלטת הנהלת הת”ת, או שמא עדיף שיהיה ממצטייני הכיתה ויישאר עם החברים שלו באותה כיתה?

ראש הישיבה שמע את השאלה, אך לא ענה תשובה. הלה שאל שוב את השאלה, אך רה”י מתחמק מלענות לו תשובה. הלה לא הירפה, ושאל שוב, ניכר היה כי חפץ וממתין לתשובה חיובית. אך הוא המתין לשוא. כך אחז ראש הישיבה בפלך השתיקה משך זמן מה, ולא הוציא הגה מפיו. אב הבן ‘המוצלח’ וה’בעל כשרון’ יצא את הבית באכזבה, מבלי שיקבל תשובה ברורה מה עליו לעשות. באותו יום ארע דבר מפליא, זמן מועט לאחר צאת אב הבן ה’מוצלח’ וה’כשרוני’ מביתו של ראש הישיבה, נכנס איש אחר, ובפיו שאלה הפוכה: מפקח התלמוד תורה טוען כי בנו הינו ‘חלש’ בלימודים ויש להשאירו כיתה לשנה נוספת, ושלא יעלה עם חבריו לכיתה החדשה, אך חושש מאוד כי בנו ישבר מכך ועלול להיחלש בלימודים עוד יותר. ראש הישיבה החל לשכנעו שאדרבה, הדבר רק יועיל לילד, וחיוזק את רוחו של האב להסכים לדברי ה’מפקח’ של התלמוד תורה.

משיצא האב השני, פנה ראש הישיבה לסובביו ושאלם: ‘ראיתם מה הלך פה?’ הנוכחים שלא הבינו את עומק ראייתו שתקו ולא ענו, ראש הישיבה הסביר ואמר: ‘האבא השני חושש מאד שבנו חס ושלוש יישבר רגשית כשיישאר שנה נוספת באותה כיתה. אבל מדוע האב הראשון אינו חושש שבנו יכשל בגאווה ויוהרה כשיקפץ כיתה?’

כמו”כ לא היה דעתו נוחה מ’מבחנים פומביים’ שעושים לילדים וחלוקת פרסים באופן כזה. באמרו כי מרגילים את הילדים עם הכשרונות המבורכים בהרגלי גאווה ויוהרה. ואילו אלו עם הכשרונות החלשים נשארים מאחור. ובכל פעם עורר לתת פרסים באופן שגם בעלי הכשרונות החלשים יקבלו פרסים לפי יגיעתם ועמלם בתורה.

מוזכיה פריינד

לימוד מוסר בתחילת השיעור

דלינו קמענים מאלפים מאשר השמייע ראש הישיבה זצ”ל לר”מים ומחנכים אודות הלימוד עם התלמידים, חלק מקמענים אלו נתפרסמו בשעתם

ראש הישיבה זצ”ל בסיור ובדיקת המקוה הראשון שנבנה בעיר מודיעין עילית לפני שני עשורים, אז שכנת ‘קרית ספר’

בעת מסירת הדברים, וכך אמר: “טוב מאד אם ילמד קצת מוסר בטרם ילמד עם התלמידים, ואפילו לא הרבה זמן, אך לכל הפחות עשר דקות, או רבע שעה. וכך כתוב על רבינו ה’חתם סופר’ זי”ע, שהיה אדם גדול כל כך, בכל זאת היה לומד עם התלמידים בספה”ק ‘חובת הלבבות’, בעשר — חמש עשרה הדקות הראשונות. כך מובא בספרי תולדותיו, ש’כל יום’ מבלי להחסיר, כשבא למסור את השיעור היה לומד עשר חמש עשרה רגעים ‘חובת הלבבות’. וזה מועיל לשני דברים: אחד, כי בזה הוא מרומם את עצמו. והשני, כדי לרומם את התלמידים.

“אבל כשאומר מוסר בלי שיתרומם בעצמו, זה קשה... כי זה לא עובר, זה מלאכות... אלא צריך למלאות את עצמו בתורה ויראת שמים, ואז הם עוברים גם לתלמידים. וכשה’מחנך’ או ה’מלמד’ מלא ביראת שמים, הוא יכול גם ללמוד ‘שור’ שנגח את הפרה’, והתלמידים יקבלו יראת שמים, ולא מוכרח שילמד עם התלמידים דוקא מוסר, אם הוא מלא ביראת שמים זה יעבור גם לתלמידים. וכפי גודל יראתו כך יושפע לתלמידים”.

אהבת התלמידים

“מן הדברים העיקריים בחינוך הוא לקרב את התלמידים באהבה. והכלל הוא כי מה שמקריבים יותר יש יותר סיכויים שהתלמיד יהא נמשך לתורה. וסיפר לי פעם מרן החזו”א זצ”ל כי מרנא ה’חתם סופר’ לא היה רוצה להראות כלפי חוץ את גודל האהבה שיש לו כלפי התלמידים. כי אמר שהרבה פעמים יש לאנשים טענות על ‘הרב’ על דברים שמנהיג ומורה בחזקה על אידישקייט או שמירת ההלכה, אבל אם היו יודעים עד כמה היא אהבת הרב לתלמידים, היו מצטערים בעבור הטענות שיש

ובסופו של דבר הרויח את ה’אבן האזל’ שהינו ספר יסוד בעולם התורה. וכן זכה לחתנו הגדול הגאון רבי אהרן קוטלר זצ”ל שהאיר את עולם התורה לאחר המלחמה העולמית”.

סיפרתי עוד לראש הישיבה זצ”ל מה שהגרנ”ט פריינד שמע בעצמו מרבו הגרא”ז מלצר זצ”ל, איך שנעשה ה’שידוך בין בתו ובין הגאון רבי אהרן קוטלר זצ”ל: פעם אחת הגיע הגאון ה’אור שמח’ לסלבודקא והקשה לפני בחורי הישיבה קושיא עצומה במסכת בבא מציעא דף י”ז בדברי התוספות שם. והבחורים לא ידעו להשיב, זולת הבחור אהרן ‘שערשיבער’ — כך כינו את הבחור רבי אהרן קוטלר בישיבה — שהשיב לה’אור שמח’ תירון עצום מופלג בחריפות. הגאון ה’אור שמח’ התלהב מאוד מחריפותו של הבחור אהרן קוטלר, והציע את הבחור להכיר נכבדות לבתו של הגרא”ז מלצר. מור”ר הגרא”ז הסכים לשידוך והבטיח ליתן נדוניא — ‘קעסט’ למשך תקופה, עד שהבחור חתן יהיה בקי בש”ס...

כעבור זמן מה ערכו מסיבת אירוסין — ‘סעודת-תנאים’, ואז נודעה גדולתו העצומה בתורה ונו”כ של הגרא”ז מלצר הרבנית כילא הינדא, נענתה ואמרה שבס”ד השגנו שידוך טוב ונאה עד מאוד, וגם לא נצטרך ליתן ‘קעסט’ כלל וכלל כי הבחור הגאון — חתנינו כבר בקי היום בכל הש”ס, וא”כ אין צריך ליתן לו שום ‘קעסט’. אמנם מור”ר הגרא”ז מלצר היה דעתו שבקיאות בש”ס הוא דבר שאין לו שיעור וקצבה ונתן עבורו ‘קעסט’ כמה וכמה שנים...

השיעורים ההחריפים של רבי אהרן

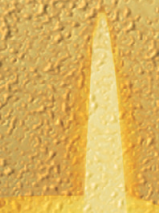
ראש הישיבה זצ”ל הוסיף ואמר, כי את מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק”ל זכה להכיר, עוד מהימים שלמד אצלו בישיבת קלצק. היה זה בחורף תרצ”ב, באותם ימים קיבל ממנו תורה ומוסר לפני חכמה. וסיפר, שהשיעורים נאמרו בעומק רב מאד. ורק חלק משומעי השיעורים בקרב בני הישיבה הצליחו להבין את תוכנם. ואם היו שואלים שלא כהוגן היה מתרעם מאד. והיו בחורים מבוגרים שתפקידתם היה לחזור על השיעור ולהסבירו לצעירי הצאן. הוא היה בקלצק עד סוף החורף וחזר ללמוד בבריסק. “לימים כאשר הגיע הגר”א קוטלר זצ”ל לארץ ישראל לבקר את חותנו רבי איסר זלמן מלצר זצ”ל היה מוסר שיעורים בישיבת ‘עץ חיים’ בירושלים, וכן הגיע למסור שיעור בכולל ‘תורת ארץ ישראל’ בפ”ת, שם למדתי באותה עת. והופתעתי לראות איך שרבי אהרן הכיר וזכר אותי למרות השנים שחלפו, ועיסוקיו הרבים בבניית התורה בארה”ב ביסוד והקמת הישיבה הגדולה יחד עם המוני התלמידים שעברו תחת ידיו...

“הגאון רבי אהרן זצ”ל עשה מהפיכה גדולה באמריקה. לא יאומן מה שעשה איש אחד! מה שהרבה ראשי ישיבות לא יכלו לעשות עשה הוא בעצמו, מהפכה. וזכה לכך שהעמיד את עולם הישיבות באמריקה ‘אורעק גישטעלט אמריקה’. כי לפני זה אפשר לומר שהיה בבחינת ‘תורה וכוהן’ והוא העמיד אותה. וזוהי זכותו שאין לשער. ועד היום כשמדברים מאמריקה, יודעים כולם כי הוא זה שהעמיד את אמריקה. וזה לא סוד. וזה הדבר הכי גדול שיש, אנשים יכולים להעמיד עולמות, ‘אורעק שטעלן וועלטן’...”

ככלות ה'שולשים' להסתלקותו

**כ"ד כסלו -
כ"ד טבת
תשע"ח**

להם. עד כדי כך היתה אהבתו לתלמידים. ומצאתי אח"כ את הדבר בתולדות החת"ס (ראה חוט המשולש עמ' פ"ו). והחזו"א רצה להביא דבר זה בתור דוגמא, עד כמה צריך להיות האהבה לתלמידים. ובדרך זו הנהגת התלמיד היא אחרת". (וראה עוד בספר 'אעלה בתמר' עמ' נ"ז).

העצה לקבל טעם בלימוד

"בדרך כלל האדם נהנה מדבר שהוא מבין. ומדבר שאינו מבין אין לו הנאה. א"כ אם בחור מבין את תוכן הגמ' בהירות הרי הוא יכול לקבל גישמאק, אבל אם אינו מבין, לא שייך לקבל טעם, 'גישמאק'. וכמובן שגם בזה יש דרגות, שיש אחר שהוא מהיר תפיסה ההנאה שלו היא מיידיית, ויש כאלו שעד שמבין לוקח לו הרבה זמן, א"כ ההנאה שלו היא מאוחרת יותר.

רק מה, לפעמים הבעיה היא שהבחורים נמשכים ללמוד דברים שהם למעלה מהשגתם, ממילא אינם מבינים ולא שייך שיהנו, ע"כ צריך להשתדל ללמוד דברים כפי ההבנה ולא לעסוק בדברים גבוהים, שהבחורים אינם מבינים. ועיקר ההשקעה צריכה להיות בפשט. אמנם הדבר שהכי קשה להבין זה הפשט, שהרי בעיון אפשר להגיד כל מיני סברות וחקירות, אבל פשט אמיתי זה קשה.

"מספרים שרבי חיים ואלו"י ינער היה מסביר בשיעורים את הפשט של הגמרא ולא היה מרבה בפלפולים. עד כדי כך שהתלמידים אמרו שאין כוחו אלא בפשט, לכן הוא אומר רק פשט. למחרת הוא נכנס לשיעור ומסר להם שיעור בעיון במשך שעה וחצי. ולאחר כעשר דקות מתחילת השיעור חלק הבחורים לא הצליחו לקלוט בכלל מה הוא אומר. וכשסיים אמר להם, שאינו אומר שיעור 'בעיון' לא בגלל שהוא לא יודע, אלא בגלל שהוא רוצה ללמדם פשט, שזהו הדרך הנכון.

"ושמעתי בשם ה'חזון איש' שאם היו לומדים בהבנה היו חוסכים הרבה קושיות ואיבעית שכל מה שיש כ"כ הרבה קושיות זה תוצאה בגלל שלא מבינים את הפשט האמיתי, וקצת מעקמים את הפשט וע"כ קשה קושיות. ואמר לי החזו"א על אחד שהיה לו סברא עקומה והוקשה לו קטע ברמב"ם, שהלא זה לא שייך להגיד, ש'הוא' יש לו סברא עקומה ולכן הוקשו לו דברי הרמב"ם, אלא אומרים שהרמב"ם קשה ואז אומר ע"ז את הסברא העקומה שלו..."

קצב הלימוד הרצוי לבן ישיבה

רבות עורר ראש הישיבה על קצב הלימוד האיטי ביישיבות: "מענין הלימוד הנהוג בזמן האחרון אשר מספיקים רק כמה דפים לשנה בגלל ריבוי דברים שהם לפלפולא בעלמא וזה גורם עניות בתורה. וכבר צווחו על זה גדולי ראשי ישיבות, ולדאבונינו הענין הזה לא נהיה יותר טוב, אדרבה, אפילו ביישיבות קטנות לא מספיקים רק קצת מאד במשך שנה. ובודאי טוב להשתדל שימי הנעורים שהם הזמן הכי ראוי לעלות בתורה לנצל זה לרכוש ידיעות רחבות ולהספיק הרבה גמרא, רש"י ותוס' עם קצת ראשונים וגדולי האחרונים ולא יותר מזה. וה' ידריכנו בדרך האמת להגדיל תורה ולהאדירה.

"אין זו הדרך הנכונה ללמוד רק שנים שלוש דפים בזמן, ובכל הדורות לא למדו בדרך זה, ואם היו לומדים בדרך זו, הרי אם רוצים ללמוד ש"ס יצטרכו בשביל זה ללמוד אולי אלף שנה. זה לא הדרך הנכון! אלא צריך ללמוד ולהבין טוב את הפשט, ואם עדיין יש לו קושיא, שישאל, אבל לא לחפש קושיות ולנסות לתרצם. אמנם לפעמים טוב להקשות קושיות כדי לחדד את הראש וגם קצת להרגיע את היצר, אבל לא צריך רק לחדד, צריך ללמוד וגם לחדד. אבל רק לחדד בלי שום דבר זה א"א.

"בואלו"ז היה ההספק דף ליום. הנצי"ב היה אומר שיעור בימי ראשון שני ושלישי, כל יום דף, וביום רביעי היה אומר הגאון רבי חיים מבריסק שיעור — ואחרי שנתמנה ל'ראש הישיבה' — היה אומר בימי רביעי, חמישי ושישי כל יום דף (הנצי"ב היה 'ראש ישיבה' לפניו. הוא היה בסא של נור"ב), ועל מה התעכבו? תראו ותעיינו בספר 'מרומי שדה', שבכל דף יש הערה אחת או שתי הערות וזה מה שהספיקו ביום אחד.

"על כן טוב הוא שילמדו ולא כ"כ 'קווששין'. שילמדו ויתקדמו קצת יותר מהר. ודאי שצריך גם לחדד את השכל אבל לא להתעכב על כל דבר. לא כל בחור מסוגל לומר הרבה פלפולים על כל שורה, לא כל בחור מתאים לזה.

"ואתו הדבר גם בכוללים. גם בכוללים לומדים

ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטינמן זצ"ל בשנת תשנ"ו, מתהלך בשבילי עפר החולות של העיר העתיקת מודיעין עילית עם תלמידו, המרא דאתרא הראשון הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל, ובחזונו מצביע על העיר החרדית השלישית העומדת להיבנות

נפטר צעיר לימים. ראש הישיבה הגראי"ל זצ"ל לקח אל לבו את דבר פטירתו של האברך, קיבל על עצמו בכל יום לתת צדקה לעילוי נשמתו קודם התפילה. ועוד קיבל על עצמו שלא להעיר יותר לבחורים.

ופעם אחד באמצע השיעור בעת לימוד תוס' בב"ב דף ה' ע"ב, נעצר ושאל: מה הדין, איזה ברכה מברכים על 'מסטיק' [גומי לעיסה], ענו לו התלמידים שמברכים 'שהכל'. והחל לפלפל מדוע מברכים על כך הרי לא נחסר מזה כלום, זה רק טעם שיש ב'מסטיק'? וכך כל תלמידי השיעור פלפלו עמו בדבר. וכל זה היה כי רבינו הבחין תוך כדי שיעורו בבחור שלועס מסטיק, ולכן עבר לדבר על מסטיק באמצע שהסביר את התוס'. הבחור שלעס את ה'מסטיק' תפס והבין את הענין, שראש הישיבה כנראה מרמז לו להוציא את המסטיק מהפה. וכהרף עין, איך שהבחור הוציא את ה'מסטיק' מפיו, חזר הגראי"ל זצ"ל לאותו מלה בתוס' שהפסיק בו, מבלי לומר ולהוסיף מלה אחת.

לסייע לחבר המתקשה בלימוד

היה ראש הישיבה אומר: "מצד עבודת המדות כדאי נוחין לסייע לבחור חלש, והרבה פעמים יש בזה 'מתלמידי יותר מכולם', שלפעמים הוא לומד עם הבחור שמתקשה וחושש שזה יועיל לחבר, ולבסוף זה מועיל לו בעצמו, וגם בלי תועלת צריך לעזור. אבל אם יצטרך לסגור לגמרי את הגמרא ודאי שאינו צריך. ובכ"ז אם הוא רואה תוך כדי הלימוד בישיבה בחור שצריך קצת עזרה או עידוד ע"ז שהוא נפל קצת, או שלא מצליח כ"כ, צריך לעודד אותו.

"אומרים בשם מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שהיה אומר, שאדם צריך לתת מעשר מהזמן בשביל רוחניות, דהיינו עשירית מהיום יתן לעזור לאחרים, ואם הוא לומד עשר שעות ביום יתן לכה"פ שעה אחת. ואם הוא יתן לבחור זה גם יכול להועיל לחיזוק מידת הענוה".

זהירות בממון הזולת

מעשה היה בתלמיד חכם, שביום הפורים בהשכמה הביא לראש הישיבה זצ"ל חמשת אלפים דולר במיוחד בכדי להעביר לאברך 'מתנות לאביונים' שמתבייש לקחת כסף, ולא ייקח רק אם ראש הישיבה ישלח לו אישית. לאחר כמה שעות הודיעו למי שהביא את הכסף, כי רה"י שרוי בצער רב, כי מעטפת הכסף נעלמה, וכי כבר זמן רב שמחפש את הכסף בביתו בעיצומו של יום הפורים, וכנראה נגנבה.

ביום שושן פורים קרא הגראי"ל לאותו תלמיד חכם. ואמר לו: 'מעיקר הדין כיון שלא היה עלי דין 'שומר', ולא שליח להעביר את הכסף איני חייב בגניבתו, וכך היא ההלכה. אבל הרי אני עוד מעט אבוא לעולם האמת וישאלו אותי — לענין דין שמים, עד כמה הייתי אחראי, ושמא תהיה עלי שם איזו חביעה, לכן אשלם את כל הכסף'. והמשיך הגראי"ל לומר: 'בינתיים, ביום הפורים עצמו כבר נתתי לאותו אברך מכספי כמה מאות דולר שהיה לי, והיום הגשתי בקשת הלואה להרב גויבירט שיש לו קופת גמ"ח (שלא היה באמתחתו כסף פרטי בסך כזה של חמשת אלפים דולר), ובימים הקרובים אקבל את הגמ"ח להשיב בתשלומים, ואשלח את כל הכסף לאותו אביון'. וסיים: 'דע לך, כי כדאי לשלם גם מאה וחמישים אלף דולר ויותר, כדי לחסוך שאלה אחת פחות בהאי עלמא!'.

וסיפר נאמן ביתו הרה"ג ר' איסר שוב הי"ז ממודיעין עילית: כי פעם שב ראש הישיבה זצ"ל

לאט. אמנם בכוללים מתקדמים קצת יותר מהר, אבל לא מספיק, אבל אצל בחורים המצב יותר גרוע. שמעתי שלמדו במסכת יבמות ארבע, חמש או שש דפים כל החורף! ואיך יגיעו עי"ז לדעת את התורה? הרי שום דבר הוא לא יספיק. שמעתי שכאשר רבי שמואל רוזובסקי למד יבמות, הוא הגיע עד דף פ'. כך שמעתי. וכששמע מזה הרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל אמר: אוי ווי, למה הוא הגיע רק עד דף פ'...?! הרב רצה שיספיקו עד סוף המסכתא".

כל החריפים היו בנויים על בקיאות

"צריך לדעת שאפילו לימוד הבקיאות אין זה סתם לעבור על הגמ'. בגמ' בברכות דף י"ח ע"א אמר ליה אם קרית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך, ופרשי' 'לא שנית' — לא חזרת עליי פעם שנית כדי שתתבונן בו. רואים מכאן שלימוד גמרא אין זה סתם איזה לימוד שבו קוראים דף גמרא ובזה יצא ידי חובתו, אלא כל לימוד צריך להיות בהתבוננות וממילא כל בקיאות הוא בהבנה: 'כדי שתתבונן בו', היינו מעין עיון. לכן צריך ללמוד ולחזור, עד שיבין.

"כל החריפים בנויים על בקיאות. ה'שאגת אריה' היה נחשב לחריף גדול מאד, ומסופר שבימי חייו למד אלף פעמים ש"ס. ה'קצות החושן' ידע בכל מקום. וכן ה'נתיבות' והרעק"א היו בקיאים גדולים. וכל החריפים בנויים על בקיאות, ובלי בקיאות א"א להיות חריפים. תראו את ה'שב שמעתתא' הרי זה ספר מדהים. ומסופר שכאשר הספר 'קצות החושן' יצא לאור הוליכוהו לביהמ"ד בתהלוכה כמו ס"ת, והאנשים לא ידעו עד אז שהוא כזה גאון גדול.

ומסופר על הרב מבריסק שפעם דיבר בלימוד עם הרב מטשעבין, וראה את הבקיאות הגדולה שלו והיה לו חלישות הדעת, מיהר והתיישב לחזור על הש"ס, והרב מבריסק היה בעל זכרון גדול עד כדי כך שלמד מסכת יבמות כשהיה ילד בגיל 12 ומוזה הוא זכר יבמות. ולענין זה, או שיש לו זכרון טוב כמתנה מן השמים, או ע"י עמל שמביא שיזכור, אבל חשוב לדעת כי גם מי שיש לו זכרון טוב, עדיין צריך לחזור כל הזמן".

התוכחה לתלמידים היה באהבה

ראש הישיבה זצ"ל סיפר, שבתחילת לימודו עם בחורים היה מעיר ומעמיד בחורים על מקומם. פעם אחת העיר בחזקה לבחור אחד, הלה נפגע מאוד ונשבר. לאחר כמה שנים התחתן ורח"ל

בביקור במעונו של ראש הישיבה זצ"ל בערב ראש השנה האחרון

במחיצת הרה"ק מבעלזא זי"ע

פענס כששוחח ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב זצ"ל ע"ל כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, סיפר: שכשעלה לארץ ישראל, ביקש ממנו הרבני הנגיד רבי לייביש רובינפעלד זצ"ל, ראש הקהל בלוגאנו, שהיה הי"שויבין' בחתונתו, ודאג לו בהיותו בשוויץ, וביקש הימנו שיעביר סך פדיון לרבי מבעלזא זי"ע 100 דולר, היה זה סכום עתק בימים ההם, ולשם כך ולעוד ענינים עלה לעיה"ק ירושלים.

קודם לכן הלך לביתו של הבריסקער-רב — מרן הגרייז' סאלאוויצ'יק זצוק"ל, ואמר הגרייז' לבנו הגאון רבי יושע בער, שיצטרף אל הגראי"ל שטינמן ויעזור לו בכל שליחותיו. ואכן הלך יחד עמו אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא. בהגיעם לביתו נאווה קודש, כבר היה באישון לילה, והגבאים לא נתנו להם להיכנס. ואחר שאמר הגרייז' מבריסק את שמו, פתחו לו את הדלת ונתנו להם להיכנס. כשנכנסו היתה ידו הק' של הרבי עטופה במגבת, שכן לאלו שנכנסו אליו מקודם הושיט את ידו הק' לשלום כשמעוטף במגבת. ברם כשראה אותם הרה"ק מבעלזא זי"ע, הוריד את המגבת, ונתן להם שלום ללא הפסק מגבת.

לאחר מכן הניחו לפניו את הפדיון. ואמר ראש הישיבה הגראי"ל זצ"ל, שיכול להעיד, שכשנתן את הכסף לרבי מבעלזא, ניכר היה עליו שלא הכיר צורת מטבע. ובני ביתו של ראש הישיבה זצ"ל מציינים, כי ראש הישיבה היה מזכיר הרבה פעמים מעשה זה, ללמוד מגודל קדושתו של הרה"ק המהר"א מבעלזא זי"ע.

וסיפר עוד ראש הישיבה זצ"ל: שבימים בהם הרביין תורה בכפר סבא, נסע פעם לבית הרבי מבעלזא זי"ע בתל אביב, היה זה במוצאי שבת קודש, והגיע מאוחר בלילה, ועדיין אחו הרבי מבעלזא באמצע סעודה שלישית, ונעמד לראות בעבודתו בעת עריכת שולחנו הטהור, וראהו בולע מזונו מבלי ללעוס, כדי שלא ליהנות מהמאכלים. (הדברים נדפסו ונתפרסמו בחיי ראש הישיבה זצ"ל בגליוני 'כאיל תערוג').

ראש הישיבה זצ"ל בשמחת בית צדיקים, נראים מימין לשמאל: כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויז'ניץ שליט"א; אביו כ"ק מרן אדמו"ר הי"חכמת אליעזר' זצ"ל; החתן: כ"ק מרן אדמו"ר הי"שועות משה' מוויז'ניץ זצ"ל; יבדל"ח כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א; מרן ראש הישיבה הגראי"ל זצ"ל ויבדל"ח כ"ק מרן אדמו"ר מקאליב שליט"א

על הנסמך. ומזה הענין היתה הסמיכה בזמן החכמים גם בברכת כהנים, עכ"ל. ובשו"ע (או"ח סימן ק"ג סעיף י') כתב, דאע"פ ששיעור נטילת ידים הוא ברביעית, יוסיף ליטול בשפע, דאמר רב חסדא, אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבוחא. והנה על המחויב לטבול במקוה לא כתוב שיש מעלה לטבול במקוה שיש בה יותר מארבעים סאה, אלא די בארבעים סאה ולא יותר, ומאי שנא נטילת ידים שיש ענין להוסיף? אלא לפי מה שאמרנו דהידים שייך לברכה, יש לומר דמשום הכי תוספת בנטילה תוסיף ברכה, אבל טבילה לא שייך דוקא לידיים.

וסיפר ראש הישיבה זצ"ל: "שמעתי שהמהרי"ל דיסקין זצ"ל סיפר, על האחים הגר"ש והגר"א קצנלבויעגן זצ"ל, שאמם הביאה אותם להגר"א מוילנא, ואמרה שאחד לא ישן ואחד לא אוכל, והניח ידו עליהם וברכם שיהיו גדולים בתורה. שאלו אחד הרבנים, אם כשברכם הניח עליהם את שני ידיו? ורצה לפשוט מזה שמותו לזר לברך עם הנחת ב' ידים, (ועיין ביאור הלכה סימן קכ"ח סעיף א'), וענה לו: וכי אתה סבור שביד השני הוא לקח כסף?! והיה משמע שהגר"א בירך בשני ידיו, אבל אין לפשוט לדינא ממה שמספרים. ובאמת בסידור הגר"א בליל שבת כתוב, שמעתי בשם הגר"א שאסור לברך בב' ידים לבד הכהן. וכן בתורה תמימה פרשת נשא ו', כ"ג, מביא ששמע מאיש אמונים, שהגר"א בירך חתן בשעת חופתו והניח רק יד אחת, ושאלוהו על ככה, ואמר כי לא מצינו ברכה בשתי ידים רק במקדש".

ביריעה זו הצבנו גלעד לזכרו הגדול, ברם בטאנו אך במקצת בקצות דרכיו הטמירים ממסכת חייו, אשר רבות עוד ישוחחו ממנה וילמדו הימנה אורחות חיים ותוכחת מוסר. ולא נגענו אלא בשולי אדרתו של האדם הגדול בענקים אשר האיר את עולם התורה משך 104 שנות טוהר.

— מהלוויית המת, פלוני הוציא לו מהבית ספל עם מים. וכיון שנוהגים בשעה זו שלא למסור מיד ליד, לא מסר את הספל לראש הישיבה, וגם לא רצה להניחו על הארץ — בכדי לא להטריחו להתכופף, לכן, הניח את הספל על רכב שחנה בסמוך. נסער הגראי"ל ונרתע על עומדו בתמיהה: זכי יש לך רשות להניח את הספל על המכונת של השני?! ולא היה מוכן לקחת את הספל, עד שהתלמיד הורידו על הקרקע, אז התכופף לרצפה לקח ונטל את ידיו.

בגנות הרודף אחר הכבוד

ראש הישיבה זצ"ל חזר ואמר כמה פעמים: "לא יאומן כמה יכול אדם לרדוף אחר הכבוד, עד כדי שמאבד את ראשו ומשתמש בדברי תורה למען כבודו..."

פעם (פיון שנת תשס"ד), הגעתי לביתו יחד עם **ראה"ע הרב יעקב גוטמן**, לבקש את ברכתו לקראת נסיעה לארה"ב, והיה זה בשעת שקיבל קהל. נאמנו המסור של רבינו, הרה"ז רבי יצחק לוינשטיין ז"ל הכניסנו לחדר מומל כדי להמתין עד שיוסימו כולם, לאחר שיצאו כולם, יצא ראש הישיבה מחדרו והבחין בנו, אמר באנחת כאב: 'הרבה אנשים באו לכאן, חצי מהם צריכים להיוושע בשידוכים, וחצי באו לשאול שאלות של 'כבוד'!..."

וסיפר אחד מתלמידיו הקרובים: ליוויתי את ראש הישיבה לביתו, וברוך הדביקן מודעות גדולות על פטירת אדם חשוב, ראה שמישהו עומד וקורא את המודעות בעיון ומעיין בהם הרבה, התבטא ואמר: "ישנם אנשים שהולכים ברחוב ומחשבים איך ייראו המודעות שיודיעו על פטירתם... ואיך תיראה ה'הללויה' שלהם..."

אותו תלמיד רשם ברשימותיו דיבורים ששמע משך השנים מראש הישיבה ובטוב לבו מסר לנו לפרסמם ביריעה מיוחדת זו, בתוך הדברים מובא מאמרותיו של רה"י בעניינים אלו, וכן רשם: בכלל היה רגיל לומר: 'שהתוארים' שכותבים על אנשים שנפטרים, עושים צער לנפטר, בגלל שתובעים אותם למעלה: תראו יכולתם לעשות כך וכך כמו שלמטה חשבו עליכם'.

עוד אמר, שהכבוד שהאדם מקבל בלוויה מאוד לא טוב לאדם. ראה לזה ממה שאמרנו בגמרא, גשמים מזלפים על מיטתו של אדם סימן יפה לו. רואים שהגשמים, שזה ביזוי למת זה סימן יפה לו, שטוב לאדם שעד הקבורה יש לו ביזיונות.

בהספד של גאון מפורסם שהתקיים בישיבה בה כיהן, מיעט ראש הישיבה להרחיב בשבחו, והמשפחה קצת הקפידה על כך. וכשאמרו לו, הגיב ואמר: 'אנשים מגזימים בהספד אבל גורמים צער ונוק לנפטר שלא יתאורר, אני לא רציתי להזיק לו רק להיטיב עמו!'

באוריה מיוחדת זו די ראש הישיבה זצוק"ל כ"ל ימיו, והדברים נותנים הבנה לצוואתו המרטיטה שכתב, ונתפרסמה בשעת הלוויותו בכ"ל קצווית בל'.

מעודד ומעורר את 'תומכי התורה' להחזקת התורה

ראש הישיבה ייסד והקים קהילות קודש והיכלי התורה, ישיבות וכוללים, תלמודי תורה ובתי חינוך ויחד עם הקמתם היה המשיביר הגדול לקיומם. הוא דרש ותבע במפגיע מעשרים, נגידים ושועי עולם שיתמכו בתורה. רבות ניתן לספר על פעולו בעניינים אלו, נגע רק בנגיעה קצרה בענין זה כפי המסופר בקונטרס 'כאיל תערוג':

כמה פעמים כאשר נגידים נכנסו לחדרו, והנוכחים הציגו בפניו: 'הנה המחזיק תורה גדול... פלוני', היה עונה ללא כל חנופה ובבטחה: 'וכי הוא מחזיק את התורה? התורה מחזיקה אותו ותומכת בו! כן הוכיח פעם גביר גדול, על כך שמבזבז עבור נישואי אחד מצאצאיו סכום עתק — במקום לעזור לעניים, ואמר לו: 'יהיה זכות גדול יותר לזוג הצעיר אם תשתמש בכסף לצורכי צדקה'... אותו גביר אכן הפנים ושינה אורחותיו.

פעם נשאל בחדרו במעמד רבים: כמה מותר לגביר לתת להחזקת תורה, האם יותר מחומש? והשיב: 'חיוב אין, אולם אם יתרום אפילו תשעים אחוז מכספו, וחושב שיתבעו אותו בשמים מדוע נתן כל כך הרבה, הוא יכול להאשים אותי, שעשה כן בגללי'...

ככלות ה'שולשים' להסתלקותו

כ"ד כסלו -
כ"ד טבת
תשע"ח

מרישומי ה'פנקס'

קטעים נבחרים מאשר תיעד ורשם בשעת מעשה

ביומניו נאמן ביתו המסור של ראש הישיבה זצוק"ל,

הרה"ג רבי יצחק לוינשטיין זלה"ה, שעמד במסירות שנים

רבות לימינו והיה איש אמונו ■ יהיו אוצר פנינים ומרגליות

אלו מפרי עטו נר זכרון לעילוי נשמתו

אסור סתם לשתוק

נכנסו וביקשו שיקבל את פלוני, שהגיע לארץ עם משלחת בענין הרפורמים. ראש הישיבה לא היתה דעתו נוחה מכל המשלחת, כי הבין שרק יקלקלו וכו'. ואמרנו: שראש ישיבה לא יענה לו. והרי הראש ישיבה יודע לעשות את זה הכי טוב. וענה: בספר קב הישר (פרק א') מובא שכמה נשים דיברו ביניהם על עולם הבא, פתחה אשה אחת בדרך שחוק ואמרה: אני בבואי לפני יום הדין בכי"ד של מעלה וישאלו אותי: למה עשית כך? אעשה את עצמי אילמת שלא אוכל להשיב. ולא היו ימים מועטים עד שנעשית אילמת עד יום מותה. והוסיף מרן: אם צריך לדבר — אסור סתם לשתוק. נורא נוראות.

ערבות

ביקשתי מסר לישיבת אור יהודה, לאחר אסון שפקד אחד מבני הישיבה. ראש הישיבה חשב כמה דקות ואמר: הקב"ה ביקש ערבות, ובסוף לקח את הילדים כערכים. וממילא התביעה עלינו גדולה וכל אחד צריך להתחזק. ושאלתי: במה? ענה: מה זה 'במה'? כל אחד צריך חיזוק בתורה ויראת שמים. והוספתי שאמרתי בשמו, שהרי קודם כל באים ללווה לתבוע, ואם אין הולכים לערב.

העיקר זה תורה

נכנסתי בלילה מאוחר ואמרתי לפניו את הפשט ברש"י עה"פ: "התחת אלוקים אני", שיוסף אמר להם: שמא במקומו אני? בתמיה, אם הייתי רוצה להרע לכם, כלום אני יכול, והלא אתם כולכם חשבתם עלי רעה והקב"ה חשבה לטובה, והיאך אני לבדי יכול להרע לכם כאשר היו עשר לא הצליחו להוציא את מחשבתם לפועל כנגדו, וצירפו שכינה וכו'. אז איך אחד יוכל להרע לעשר. אין עוד מלבדו! והתפעל ואמר: נכון נכון, כולם חושבים: 'זה עשה לי כך וכך'..., וכך מתאמצים וכו'. ובאמת הכל ממנו ית'. כ"כ צריך חיזוק באמונה. ובכה על עצמו ואמר: העיקר זה תורה, תורה ויראת שמים, כמה שטויות יש בראש... העיקר זה תורה ותורה!

מה נענה בעולם הבא?!

אמר פעם, שהסבא מקלם, פניו היו חיוורים כל השבוע ובשבת היה מאדים מרוב קדושה. ופעם שמע בשבת שמשכיל מת, והחוויר ובכה: אוי! אוי! הוא מת בלי תשובה!... כ"כ בער בו פחד גיהנום, ומה איתנו?!

פעם הלכתי בשבת לסנדקאות, וראיתי אחד נוסע במכונית, וחשבתו: אוי! הוא ממש שובר את הראש! צריך להציל אותו! נו, וכי אני חושב באמת כך? זה באמת נוגע לנו? כך לא נוגע לנו ביטול תורה וכו'. והוסיף: כשהולכים איתי אנשים ומכבדים וכדו', אני חושב: זה מה שיש לך פה, אבל איזה בושא תהיה שם, כשמלאכי חבלה ילוו אותי... והזכיר את הגמ' בהוריות (י' ע"א ושם ע"ב): שורה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם? וברש"י: שהשרות עבדות הוא לו לאדם לפי שמוטל עליו עול רבים. ושמח ראש הישיבה שיש לדבריו ראייה מרש"י.

ראש הישיבה מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל בביקור במעונו של עמוד ההוראה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל להתברך בברכת השנים, ער"ה שנת תשס"ח. בתווך נאמן ביתו ויד ימינו הרה"ג רבי יצחק לוינשטיין ז"ל

לקט וערך: טוביה פריינד

הג"ר רבי יצחק לוינשטיין זלה"ה, היה שנים רבות חלק מנופו של בית ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטינמן זצוק"ל, ברחוב חזון איש בבני ברק. הוריו גרו כל השנים באותו בנין, ורבי יצחק ז"ל התקרב אל השכן המופלא, עד שהיה לחביבו ולנאמן ביתו במשך כחצי יובל שנים, והוא זכור לטובה ולהערכה על רבים אשר פנו אל תל תלפיות זה.

נחלת שפורה עליו לפעול ולבצע ענינים רבים שראש הישיבה הטיל עליו. אלו היו נושאים פרטיים וציבוריים בהם עסק עפ"י הנחיותיו המדויקות של המשלח. קרוב היה ועל כן זכה להתבונן בקצות דרכיו, אורחותיו והלכותיו, לשמוע דברותיו ואמרותיו הטהורות, אלו נחרתו על לבו, וחלקם העלה בקולמוסו עלי גליון מדי לילה ממה ששמע וראה.

רבי יצחק לוינשטיין זלה"ה, שהה לצידו של ראש הישיבה הגראי"ל זצוק"ל ברגעי הכרעה בסוגיות ציבוריות רגישות, כן גם חזה באחריות של ראש הישיבה לשגשוגו ופריחתו של עולם התורה והישיבות, בהכוונה אישית ובהשגת אמצעי תמיכה. כרוב שעות היום ניצב היה רבי יצחק לימינו של מרן ראש הישיבה, וכמו בעניינים הציבוריים כך גם בכל עניניו האישיים והמשפחתיים, כשדואג לו במסירות מסביב כל שעות היממה.

אבדל"ח, כמו רבים, חבים אנו הכרת טובה מרובה לרבי יצחק ז"ל, על הזמנים המיוחדים שהקדיש לנו — לרבני ופרנסי העיר מודיעין עילית, הן בביתו של ראש הישיבה זצ"ל, עת באנו לשאול את פיו, כדי לקבל תשובות נהירות ובהירות בנושאים רבים; והן בביצוע הדברים הלכה למעשה. הוא שהיה שליחו של ראש הישיבה זצ"ל, יחד עם מקורבו להבל"ח הרה"ח רבי ישראל ראנד שליט"א בנושאים רבים, הקדישו שעות רבות לטובת יסוד העיר מודיעין עילית; וכמו בעירנו המעטירה, כך גם בערים אחרות,

התמסרו לקיים הוראותיו של ראש הישיבה ועסקו בשליחויות שהנסתר מרובה על הגלוי.

כמה שנים לאחר הסתלקותו של רבי יצחק ז"ל, סידרו בני משפחתו את פנקסיו האישיים, ומשהבחינו באוצר הבלום מחיי התורה וההנהגה של ראש הישיבה, החליטו לאחר מחשבה רבה לחושפם ולשתף את הציבור הרחב. לפנינו קמעים נבחרים בעריכה קלה, מתוך היומנים שהופיעו בספר 'הפנקס', שהופיע ע"י 'צוף' הוצאה לאור, ומתפרסמים באדיבות מנהלה הרב נתן פלדמן שיחי', שתודתנו נתונה לו — ויהיו הדברים נר לזכרו של רבי יצחק ז"ל.

מנוחה נכונה

בבין הזמנים דיברנו על מנוחה. וביקש: אתם רוצים לעשות לי טוב? א"כ לא מנוחה, אלא עוד שיעור ועוד שיעור.

קדושת הפה

בערב ראש השנה נכנסתי לראש הישיבה ואמרתי שאני נוסע לישיבת 'אור יהודה', ומה המסר שעלי לומר להם? ענה: קדושת הפה. אמרתי לו שעל זה דברתי כבר בשבועות. אמר: שאדבר להקפיד בכוונת ברכת התורה, שבתחילת היום עייפים ולא שמים לב לברכה, וזה משפיע על כל היום. וכן ברכה ראשונה של שמו"ע. ודיבר גם בגנות הליצנות שעל זה צריך לדבר ולשוב ולדבר.

על מה היה הריב?

נכנסתי לדבר בענין מחלוקת מסויימת שהציקה לו, ודיבר בגנות מחלוקת בכלל. ואמר מרן: קין והבל רבו למי שייכת הארץ וכו', ובינתיים זה שייך לאדם הראשון ורבו על עוד תשע מאות ושלושים שנה ולבסוף הבל מת מיד, וקין מת ע"י למך ושניהם מתו בחיי אביהם, נו, אז על מה רבו?!

בכינוס חירום של גדולי ישראל במעונו של הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל נגד גזירות החינוך החרדי נראים: ראש הישיבה הגראי"ל זצ"ל, הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל הגרנ"צ פינקל זצ"ל ויבלחט"א הרה"ח רבי אברהם יוסף לייזרזון שליט"א יו"ר החינוך העצמאי

לשה"ר, אבל מה אני יכול לעשות, כל היום אני שומע לשה"ר".

חובת האדם בעולמו

דיברו לפניו על הר"ר כמה הוא לוקח על עצמו חובות עם כל הכוללים. ואמר מרן: "מי יודע כל אחד למה הוא בא לעולם הזה. תיקחו לדוגמא את הפנוביץ'עררב, אם הוא היה מחבר ספרים, עשר עשרים ספרים, היו קצת מסתכלים וכו', אבל כל תפקידו בעולם הזה היה בהקמת ממלכת התורה. מוציאים ספרים וכו'. מי זכה לתלמידים על ידי ספריו? אחד!", ובהתרגשות גדולה פרץ הראש ישיבה בבכי: "החפץ חיים! הוא היחיד שזכה וזוכה עד היום הזה. אף אחד לא יודע מה תפקידו בעולם הזה".

השמחה בפרי עץ הדר

רבי יצחק לוינשטיין ז"ל היה מדקדק בקניית ארבע מינים עבור ראש הישיבה, וכשהיה אתרוג טוב היה מתמלא שמחה עד כדי כך שהיה מנשק את האתרוג ויוצא בריקוד. באחד הימים פנה רבי יצחק לסוחר לולבים גדול, וראה אצלו לולבים מהודרים המתאימים לרה"י. מרוב חשק ושמחה אמר לו שיבוא עמו מיד לבית רבנו. לאחר שבחר לעצמו לולבים שאל אותו ראש הישיבה מה רוצה תמורתם? ענה לו, שיש לו בן שעוד לא מצא זיווג, ומבקש עבורו ברכה. ראש הישיבה ברכו בחום, ולא עבר חודש ימים והבן בא בקשרי שידוכים למזל טוב. לשנה הבאה התקשר הסוחר לרבי יצחק שיבוא לקחת ראשון מהלולבים בלי תשלום כי הוא כבר שילם לו...

שמחה בלימוד

הגענו לברית, ומרן כובר בסנדקאות ושמח. לאחר מכן עלה לשיבת 'באר אברהם', ודיבר ברבים כמה דקות, על כך שבחור בכל מצב משבר וכו', צריך להיות מאושר ושמח על שזכה ללמוד, ואינו צריך לשים לב לקשיים, כי הוא מחזיק את העולם ולומד תורת ה'.

ייסורים

פעם אמר בהתרגשות: "ב"ה כולי ניסים, אני סובל מכמה דברים וד"ר אדלר מאנגליה ראה צילומים ונבהל, וגם ד"ר שטיין מירושלים נבהל. ורצו לעשות ניתוח ובי"ה מסתדרים בלי ניתוח. ניתוח הוא מסוכן, ומי אמר שזה יעזור. גם עם הריאות זה לא פשוט כל הזמן, ובי"ה הכל בסדר. אין לי שום זכויות" והחזרתי לו: "זכות הציבור". והמשיך בהתרגשות: "היו לי אבא ואמא, אחים, כולם צדיקים ולא נשאר מהם כלום כולם נשרפו, ואני נשארת לבד כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות, בי"ה זכיתי לילדים צדיקים, בנים, נכדים, נכדות, כולם צדיקים. 'מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי', הכל חסדים והכל ניסים". אשרי האוזן ששמעה זאת.

ניסי המגילה

שאלתיו: מה מדברים ברכים על פורים? וענה: אם הייתי מדבר, הייתי מדבר על הניסים במגילה. ושאלתי: למה לא מדבר? וענה: אני עצלן. אך באמת לאחמ"כ אמר שמוע"ס מאוד חזק ככולל, על "הימים האלה נזכרים ונעשים", שהכל אחד, שע"י אמונה יש בטחון ומגיעים למשלוח מנות ואיש לרעהו.

אני כבר לא יכול להשתנות...

בפורים נכנסתי אל ביתו וכבר גמר את סעודתו, ושתיתי 'לחיים', ובירך אותי כיד המלך, ונכנס לחדרו. דיברתי שצריך חיזוק ביראת שמים, ואם אין אני לי מי לי. ודיבר בשבחי ר'...שבבחרותו לא היה מיוחד, אך הוא 'תפס' את עצמו חזק. והתחיל לבכות: אני כבר לא יכול להשתנות... אבל אתה כן. שאלתיו מה ניתן לקבל כקבלה מעשית? וענה שצריך לקבל כמה שעות ביום ללא דברים בטלים.

העיקר דף גמרא

נכנסתי לבית מרן ודיברתי עימו על ענין ציבורי מסוים שהיה בזירה הפוליטית. השיב לי קצרות, ואחר כך הפטיר בזה"ל: "יצחק, הכל שטויות! העיקר בלאט [דף] גמרא!" וכשאמרתי: "במסתרים תבכה נפשי" על מצבי. התבטא ואמר: "רשעים יודעים שסופם מר — ואינם חוזרים. כמה קשה להתרומם ולעלות, אפילו שידועים כמה מר הסוף". והתאונן בפני: "אפילו שאני נזהר מלדבר

רבי יצחק לוינשטיין ז"ל ליד מו"ר שזכה לשמשו בנאמנות - ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

לחזור מהעסק — אי אפשר

היינו לנחם אצל יהודי שהיתה לו תאונה קשה וכמה מבניו נפצעו קשה והבת הקטנה היתה פצועה באופן אנוש והרופאים הורו להם להיפרד ממנה, ועברו שבועיים וכולם בי"ה חזרו הביתה בריאים. וסיפר דודו של האבל, כי אימו כששמעה על התאונה קראה לאחיה ואמרה לו שהיא מבקשת מבורא עולם שיחליף את הייסורים של נכדיה — בה. ומאז סבלה נורא שלא כדרך הטבע.

ובאמצע המחלה אחיה אמר לה: תחזרי כך מהעסק, את לא תוכלי לעמוד בייסורים. ולא הסכימה. ושאל את הראש ישיבה אם יש בזה משהו. וענה: יש בזה משהו, אבל לחזור מהעסק — וודאי שאי אפשר.

עניות מחמת חטאים

אמר מרן: עניות זה מחטאים ולא מדחקות ויוקר, כי כתוב: "ולא ראיתי צדיק נעזב" וכו' כפשוטו. כיום חיים במותרות מרובות, כמו מלכת אנגליה. לחם וחמאה בשביל לחיות — יש מספיק, אלא הכל נובע מהמותרות ומחטאים.

סיפרו לו שכן אדם חילוני טען שמשפחה ברוכת ילדים מפריעה לפרנסה, והגיב ראש הישיבה: לכן אין פרנסה? מותרות, חטאים ולשה"ר גורמים עניות. אם כתוב "לא ראיתי צדיק נעזב" — זה כפשוטו, במהלך טבעי, כל אחד יכול להסתפק בלחם, חלב וכדו' מהפרנסה שלו. רק רוצים עוד ועוד, ולזה צריכים זכויות מיוחדות. ר' שלום שבדרון הסתפק בדירת שני חדרים — והיה לו טוב. והדגיש מרן שכל החובות באים מהיטים ודירות, שזה המון כסף.

עם מה אני יבוא לשמים

אמר בהזדמנות: עם מה אני יבוא לשמים? רק עם "איילת השחר".

...אח"כ הביא את המעשה שמוכא בחיד"א (שם הגדולים, מערכת גדולים אות א' [קצ"ט] רבינו אליעזר בר נתן) על רבי יחיאל אבי הרא"ש עם חבירו ושמו ה"ר שלמה הכהן ז"ל, שכרתו ברית יחד שכל אחד מהם יהיה לו חלק עם חבירו בכל מצוותיהם ומעשיהם. ונפטר רבי יחיאל וחבירו עמד בתוך ארבע אמותיו ובכה בקול רם ואמר: בפני כל הקהלות אני מזכיר לר' יחיאל גבירי וחבירי לפניכם שיזכור מהברית שכרת עמדי. ואז התחיל ה"ר יחיאל לשחק בתוך הארון וראוהו כל הקהל.

ויהי היום אחרי מותו וה"ר שלמה יושב ולומד בבית המדרש ביום וירא את ה"ר יחיאל יושב סמוך אליו וקורא עמו בהלכה ושאל לו מענינו ואמר לו כי הוא בגן עדן בטוב מאד ושהיה לו כסא מוכן לעצמו בין כל חסידיו הדור. וא"ל ה"ר שלמה אנא אדוני בעל בריתי תמה אני אם יש לך רשות להתראות לבני אדם. ויען לו ויאמר דע לך כי יש לי רשות לילך לביתי כבתחלה אלא שאיני רוצה שמא יאמרו כמה מתגאה עצמו צדיק זה יותר מכל הצדיקים שבג"ע.

עין הרע

נכנסתי יותר מאוחר בלילה לאחר טיפול שעבר. שאלתי אם מרגיש בטוב ואמר תמיד אחרי שאני מצליח קורה הבעיות. הייתי ביישובות... ודיברתי שם, ובד"כ אני רוצה להצליח והצלחתי שם בס"ד, אבל קבלתי "עין הרע".

לחשוב לפני כל דיבור

נכנסתי אל ביתו ואמרתי לו שאכפת לי שלא נסעתי לצפת, כי רציתי להתפלל שם. ופתח לי ספר חרדים פרק ל"ה והקריא שבעת התפילה יחשוב אדם לפני כל דיבור ודיבור, ולא רק תפילה, אלא בכל עת שמדבר יחשוב לפני דיבורו, ובכך ימנע עצמו מחטא.

והוסיף: מספרים על החפץ חיים שאמר שלפני שמדבר הוא חושב האם זה יעבור לפני כסא הכבוד.

והתרגש מאוד ואמר: אנחנו צריכים לחשוב איזה דיבור יזכה לעבור לפני כסא הכבוד! והראה לי עוד דבר שמביא מהזהר, כי בכל ארוחה צריך האדם להצטער על חורבן הבית.